

Provinciale Staten

Clustercode CULT
Ons kenmerk DOC-00724554
Bijlage(n) 1

Uw kenmerk -
Maastricht 10 december 2024
Verzonden 12 december 2024

Onderwerp

Informerende stuk inzake Aanvalsplan laaggeletterdheid

Geachte Staten,

Hierbij bieden wij u conform de mededelingen portefeuillehouder van 25 juni jl. ([GS DOC-00663439](#)) en 2 april jl. ([GS DOC-00638216](#)) ter kennisname een informerend stuk aan over het aanvalsplan laaggeletterdheid.

Het aanvalsplan laaggeletterdheid is een uitwerking van het beleidskader 'Samen leven en bestaanszekerheid' 2024 – 2027, dat u op 5 april jl. heeft aangenomen. De plannen dragen bij aan de maatschappelijke opgave om armoede en laaggeletterdheid terug te dringen, zoals beschreven in lijn 6.2.1 van dat kader.

U vindt het aanvalsplan laaggeletterdheid als bijlage bij dit stuk.

Gedeputeerde Staten van Limburg

voorzitter

secretaris

Informerend stuk

1. Onderwerp

Aanvalsplan laaggeletterdheid

2. Inleiding/aanleiding incl. beoogd resultaat

Een van de maatschappelijke opgaven van het beleidskader 'Samen Leven en Bestaanszekerheid' 2024 - 2027, dat u 5 april jl. heeft vastgesteld, is het terugdringen van de armoede en laaggeletterdheid in Limburg.

Beleidskader 'Samen leven en Bestaanszekerheid' 2024 – 2027

In Limburg wonen zeker 107.000 volwassenen die moeite hebben met lezen, rekenen of het gebruiken van een computer of mobiele telefoon. Zij vinden daardoor minder snel een baan, zijn vaker eenzaam en lopen meer risico op schulden of problemen met hun gezondheid. Bijvoorbeeld omdat ze brieven van de bank niet goed begrijpen of medicijnen op een verkeerde manier gebruiken.

In het beleidskader 'Samen Leven en Bestaanszekerheid' 2024 - 2027 staat omschreven dat wij ons als Provincie blijven inzetten om de bestaanszekerheid van kwetsbare mensen in onze samenleving te vergroten. Op pagina 37 van dit kader kondigen we een aanvalsplan laaggeletterdheid en digitale vaardigheden aan, dat wij samen met maatschappelijke partners zullen ontwikkelen. Met dit voorstel bieden wij u dit plan ter kennisname aan.

In het beleidskader zijn de volgende uitgangspunten gedefinieerd voor het aanvalsplan laaggeletterdheid. Het plan dient zich te richten op:

- inwoners van de provincie Limburg die een achterstand hebben in taal-, reken-, en digitale vaardigheden (inclusief digitale overheid);
- bewustwording en herkenning van laaggeletterdheid om de schaamte en het taboe te verminderen, zodat de stap om hulp te vragen kleiner wordt;
- het doorbreken van de keten van laaggeletterdheid door aandacht te hebben voor de jongste inwoners en de gezinnen d.m.v. de brede gezinsgerichte aanpak.
- het ondersteunen van maatwerkinitiatieven waarbij bibliotheken als verbindende schakel in het taalnetwerk worden ingezet in de bestrijding van laaggeletterdheid;
- het bijdragen aan de Limburg-brede opschaling van bewezen effectieve interventies die bijdragen aan taalontwikkeling bij de jongste jeugd;
- het wijzen van werkgevers op de beschikbare subsidie- en ondersteuningsmogelijkheden die hen stimuleren aan de slag te gaan met taal op de

werkvloer. We denken hierbij bijvoorbeeld aan het project Taal Werkt, Tel mee met Taal, Taalakkoord Werkgevers (via leerwerkloketten) en het 10.000 talenplan.

- het wijzen van onderwijspartijen op de beschikbare subsidie- en ondersteuningsmogelijkheden op het gebied van taalgericht vakonderwijs en leesbevordering. We denken hierbij bijvoorbeeld aan projecten als Lezen in het MBO, de bibliotheek op school, Tel mee met Taal en Rijksmiddelen voor de aanpak van basisvaardigheden.
- het organiseren we een conferentie op het gebied van de bestrijding van laaggeletterdheid en brengen relevante partnerorganisaties samen. Doel hiervan is het leggen van verbindingen tussen de diverse partijen en het uitlichten van een aantal goede praktijken en interventies.

Aanvalsplan laaggeletterdheid

Om te komen tot een aanvalsplan laaggeletterdheid, hebben we samen met onze maatschappelijke partners zoals Cubiss Limburg, de Vereniging Limburgse Bibliotheken, de GGD, stichting ABC Limburg, Stichting Lezen & Schrijven, KBO Limburg, MBO-instellingen en centrumgemeenten onderzocht hoe de Provincie Limburg het best kan bijdragen aan het terugdringen van laaggeletterdheid.

Op basis hiervan komen wij tot een aantal conclusies ten aanzien van dit actieplan:

1. In het complexe veld van de bestrijding van laaggeletterdheid zijn al ontzettend veel organisaties actief. Wij willen met dit actieplan inspringen op de behoefte die er is aan het versterken van het bestaande aanbod, kennisdeling en ondersteuning om goed werkende aanpakken op te schalen.
2. Gelet op de gestelde kaders wat betreft tijd en middelen zullen we focus moeten aanbrengen in de acties die we inzetten.
3. Door slimme verbindingen te maken met andere provinciale inzet, zoals bijvoorbeeld de aanpak basisvaardigheden of gebiedsgerichte wijken aanpak kunnen we onze impact vergroten.

Naast een aantal brede, algemene acties kiezen we er op basis van deze gesprekken voor in het aanvalsplan daarom voor om vanuit onze rol de samenwerking tussen maatschappelijke partners te verstevigen en om actief kennis te delen over bewezen effectieve interventies op het gebied van laaggeletterdheid. Het versterken van de positie van (jonge) kinderen en hun omgeving heeft daarbij onze bijzondere aandacht, vanuit het idee dat we juist bij deze generatie een trendbreuk mogelijk kunnen maken.

Aanvullend willen wij inzetten op de sociale integratie van inwoners met Nederlands als tweede taal, omdat deze groep een bijzondere positie heeft binnen de groep laaggeletterden en investeren in goede basisvaardigheden bijdraagt aan een volwaardige deelname aan de Limburgse samenleving.

Daarnaast leggen we de nadruk het faciliteren van ondersteunende netwerken om meer laaggeletterden te herkennen en door te verwijzen. Hier hebben alle groepen laaggeletterden, zoals ouderen en alleenstaanden, voordeel van. We zoeken hierbij ook de aansluiting met werkgevers en het onderwijs.

Provinciale rol en beoogde resultaten

Op het gebied van laaggeletterdheid heeft de Provincie Limburg geen wettelijke taak of bevoegdheid. De rol van de Provincie is derhalve met name verbindend, faciliterend en ondersteunend. Op basis van onze gesprekken met maatschappelijke partners, willen we de inspanningen en taken van alle gespecialiseerde organisaties die zich bezighouden met de bestrijding van laaggeletterdheid niet vervangen of doorkruisen, maar vooral versterken en delen.

Op basis van bovenstaande beeld, de uitgangspunten van zowel het coalitieakkoord 'Elke Limburger Telt' (p. 37) als het beleidskader 'Samen Leven en Bestaanszekerheid' (p. 37) en onze gesprekken met strategische partners zijn derhalve de verdere maatregelen in het bijgevoegde actieplan uitgewerkt. We maken hierbij gebruik van bestaande systemen, zoals werkgevers en maatschappelijke organisaties, en bewezen instrumenten om zo veel mogelijk maatschappelijke impact te kunnen maken.

De voorgestelde interventies uit het plan (hoofdstukken 3, 4, 5 en 6) dragen in gezamenlijkheid bij aan de volgende resultaten die tevens zijn opgenomen in de doelenboom van het beleidskader 'Samen Leven en Bestaanszekerheid':

- Door de brede sociale basisinfrastructuur worden 5% meer laaggeletterden, laagdigivaardigen en mensen in armoede geholpen.
- Tenminste 30 projecten in uitvoering op het gebied van armoede en laaggeletterdheid.

In de periode 2020 – 2024 heeft u met het gewijzigde amendement 52 'Kuntzelaers c.s. inzake Nederlandse taal en armoede' reeds aandacht gevraagd voor het onderwerp laaggeletterdheid. Met het aanvalsplan laaggeletterdheid geven we met gerichte voorstellen, een vervolg aan de provinciale inzet op dit onderwerp.

Vanuit het beleidskader 'Werken aan een Toekomstbestendige Economie' 2024 - 2027 wordt ook ingezet op het verstevigen van de (arbeidsmarkt)positie van kwetsbare werknemers door hun te ondersteunen bij het ontwikkelen van hun basisvaardigheden. Ook wordt vanuit dit kader uitvoering gegeven aan Motie 3060 om samen met de drie Limburgse arbeidsmarktregio's te verkennen op welke manier een succesvolle aanvraag kan worden gedaan bij het Leven Lang Ontwikkelen Collectief van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Dit dwarsverband staat ook opgenomen in het aanvalsplan.

3. Bevoegdheid

Op het gebied van laaggeletterdheid heeft de Provincie Limburg geen wettelijke taak of bevoegdheid. De rol- en taakopvatting binnen dit beleidsterrein is dus autonoom van aard en

is bekrachtigd in het beleidskader 'Samen leven en bestaanszekerheid' 2024 - 2027, dat u op 5 april jl. heeft vastgesteld.

Op grond van de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) subsidieert de Provincie Limburg wel jaarlijks Cubiss Limburg, de provinciale begrotingsinstelling voor de Limburgse bibliotheken. Op deze wijze ondersteunen wij ook onderdelen van de aanpak van laaggeletterdheid door de Limburgse bibliotheken.

Het vaststellen en uitvoeren van het aanvalsplan laaggeletterdheid is aan Gedeputeerde Staten. Uw Staten hebben hier geen formele bevoegdheid in, maar worden conform onze mededeling portefeuillehouder van 25 juni ([GS DOC-00663439](#)) wel actief geïnformeerd over de eindproducten.

4. Risico's

Externe afhankelijkheden

Zoals hierboven beschreven heeft de Provincie Limburg geen wettelijke taak of bevoegdheid laaggeletterdheid terug te dringen. De rol van de Provincie is op verzoek van onze maatschappelijke partners met name verbindend, faciliterend en ondersteunend. Het maatschappelijke effect van onze plannen is derhalve afhankelijk van onze samenwerking met externe partijen.

Om dit risico te beperken is tijdens de ontwikkeling van dit plan gesproken met strategische partners zoals gemeenten, bibliotheken en maatschappelijke organisaties. De Provincie Limburg wil de inspanningen en taken van deze organisaties niet vervangen of doorkruisen, maar vooral versterken en delen. Wij zullen ook gedurende de uitvoering van de plannen met deze partners in gesprek blijven.

De maatschappelijke effecten van dit plan kunnen tevens minder groot uitvallen als gevolg van maatschappelijke ontwikkelingen waar de Provincie Limburg maar beperkt invloed op heeft. Denk aan veranderend beleid bij andere overheden.

Onzekere resultaten

De Provincie Limburg wil bijdragen aan het terugdringen van laaggeletterdheid. Om de impact van ons beleid te kunnen meten hebben wij aan de start van de beleidsperiode indicatoren geselecteerd waarover wij aan uw Staten zullen rapporteren.

Wij zijn ons er echter van bewust dat deze maatschappelijke opgave complex is en samenhangt met diverse factoren. Het zal in de praktijk daarom lastig zijn om trends op het gebied van laaggeletterdheid te herleiden tot de uitwerking van ons beleid.

We beperken dit risico door vast te houden aan de uitgangspunten die we ook de afgelopen jaren hebben gehanteerd binnen de sociale agenda. Door aan te sluiten bij bewezen effectieve interventies, te luisteren naar de behoeften uit de samenleving en te focussen op

preventie en jeugd, zijn we ervan overtuigd dat we in ieder geval stappen in de goede richting zetten om de gewenste trendbreuk te realiseren.

5. Periodieke informatie/sturingsinformatie

x Via Jaarstukken en Begroting

- ☐ Paragraaf Projecten
- ☐ Paragraaf Financieringen
- ☐ Paragraaf Verbonden Partijen
- ☐ Paragraaf Bedrijfsvoering
- ☒ Programmaverantwoording

☐ **Voortgangsrapportages Regeling Grote Projecten**

6. Relatie met Programmabegroting – financiële aspecten

Dit product is onderdeel van paragraaf 2.1.1 Sociale Agenda van hoofdstuk 2. Samen Leven en Bestaanszekerheid van de programmabegroting 2024.

7. Meegezonden bijlagen

Bijlage 1: aanvalsplan laaggeletterdheid

Aanvalsplan laaggeletterdheid

Uitwerking beleidskader Samen Leven
en Bestaanszekerheid 2024–2027

Inhoud

1.	Inleiding	3
2.	Laaggeletterdheid in Limburg	4
3.	Algemene maatregelen	9
4.	Jonge kinderen en gezinnen	10
5.	Inwoners met Nederlands als tweede taal	11
6.	Ondersteunende netwerken	12
7.	Verantwoording	13

1. Inleiding

De Provincie Limburg staat voor een samenleving waar iedereen mee kan doen. Daarom willen we mensen helpen om de basisvaardigheden die hiervoor nodig zijn te ontwikkelen.

In Limburg zijn nog steeds veel volwassenen die moeite hebben met lezen, rekenen of het gebruiken van een computer of mobiele telefoon. Zij vinden daardoor minder snel een baan, hebben juist moeite met het behouden van werk of het ontwikkelen binnen hun vakgebied. Ook mensen met een baan kunnen beperkt worden doordat ze lage basisvaardigheden hebben. Ook zijn laaggeletterden vaker eenzaam en lopen ze meer risico op schulden of problemen met hun gezondheid. Bijvoorbeeld omdat ze brieven van de bank niet goed begrijpen of medicijnen op een verkeerde manier gebruiken.

Een van de doelen van het coalitieakkoord 'Elke Limburger Telt' en het beleidskader 'Samen Leven en Bestaanszekerheid', dat op 5 april 2024 door Provinciale Staten is vastgesteld, is om ervoor te zorgen dat er in 2027 minder laaggeletterden en laagdigvaardigen zijn dan in 2023. In dit aanvalsplan geven we richting aan de oplossingen die we hiervoor de komende jaren samen met onze strategische partners, zoals bibliotheken en maatschappelijke organisaties, verder zullen uitvoeren.

We zijn ons daarbij bewust van onze beperkte rol binnen het sociaal domein, maar ook van de grote verantwoordelijkheid die we voelen voor de gezondheid en het welzijn van de Limburgers zoals we daar de afgelopen jaren invulling aan hebben gegeven met onze Sociale Agenda.

Dit aanvalsplan is dan ook tot stand gekomen in overleg met diverse maatschappelijke partners. We willen de inspanningen en taken van deze organisaties niet vervangen of doorkruisen, maar vooral versterken en delen. De kennis en ervaring van mensen uit het veld is voor ons de sleutel tot het helpen van een grotere groep laaggeletterden.

Wist u dat

De Provincie Limburg maakt zich ook hard voor het behoud van de Limburgse taal.

Voor meer informatie over onze inzet op dit gebied scan de QR code

2. Laaggeletterdheid in Limburg

Het is niet alleen voor mensen zelf, maar ook voor de maatschappij als geheel, een probleem wanneer mensen laaggeletterd zijn. We spreken over laaggeletterdheid als mensen zoveel moeite hebben met basisvaardigheden als lezen, schrijven, rekenen en digitale handelingen dat het hun participatie in de samenleving in de weg staat. In Limburg hebben we het dan over zeker 106.000 personen.

Oorzaken van laaggeletterdheid

Veel mensen die laaggeletterd zijn, hebben tijdens hun schooltijd niet de basisvaardigheden in lezen, schrijven en rekenen verworven.¹ Dit kan komen doordat zij pas op latere leeftijd in Nederland zijn komen wonen, bijvoorbeeld als vluchteling of arbeidsmigrant, of door persoonlijke omstandigheden.

Denk bijvoorbeeld aan mensen die hun school niet hebben afgemaakt omdat ze al op vroege leeftijd moesten gaan werken om in hun onderhoud te voorzien of aan leerlingen die vroeger grote problemen hadden met leren. Voor deze groepen geldt ook dat zij vaak gewerkt hebben in sectoren waar het, gedurende hun loopbaan, niet nodig of niet mogelijk was om verder te investeren in hun persoonlijke ontwikkeling.

Oudere generaties hebben bovendien vaak minder digitale vaardigheden omdat zij niet zijn opgegroeid met de technologieën die tegenwoordig onmisbaar zijn of omdat zij vanwege persoonlijke omstandigheden zoals lichte dementie of eenzaamheid hun weg hierin niet meer vinden. Hierdoor kunnen zij nu grote problemen hebben met het regelen van hun zorg of geldzaken.

Gevolgen van laaggeletterdheid

Laaggeletterden hebben meer moeite om werk te vinden en te behouden, wat leidt tot minder inkomen, minder kans op werk en dus economische onzekerheid of – in het ergste geval – armoede. Deze problemen doen zich in het bijzonder voor wanneer laaggeletterden op latere leeftijd plotseling van baan moeten wisselen. Mensen die laaggeletterd zijn hebben daarnaast vaak een slechtere toegang tot informatie, wat kan leiden tot minder gezondheidsvaardigheden en een slechte gezondheid maar ook tot minder financiële vaardigheden en schulden.

1 <https://www.lezenenschrijven.nl/over-laaggeletterdheid/informatie-over-laaggeletterdheid-nederland>

Tot slot kunnen mensen met beperkte basisvaardigheden sneller sociaal geïsoleerd raken, omdat zij moeite hebben om deel te nemen aan maatschappelijke activiteiten (sport, cultuur, politiek, enzovoorts) en netwerken. Dit kan leiden tot gevoelens van eenzaamheid en andere mentale problemen.

Beleid op het gebied van laaggeletterdheid

In Nederland werken gemeenten en het Rijk samen om laaggeletterdheid aan te pakken.

Tot 2025 is deze aanpak ondergebracht in het actieprogramma 'Tel mee met Taal'. Dit programma is bedoeld om de basisvaardigheden van zoveel mogelijk mensen te versterken, zodat zij volwaardig mee kunnen doen in onze samenleving. Het programma is zowel gericht op volwassenen als op kinderen.

De gemeenten ontvangen vanuit dit programma elk jaar budget voor het versterken van de basisvaardigheden van hun inwoners. Hiermee bieden zij hun inwoners cursussen op het gebied van taal, rekenen en digitale vaardigheden aan. Het versterken van deze vaardigheden is van belang om de positie van minder kansrijke groepen op de arbeidsmarkt te verbeteren. In 2024 bedroeg dit budget ruim € 92 miljoen euro. De overheid stelt daarnaast subsidies ter beschikking voor werkgevers om basisvaardigheden op de werkvloer te verbeteren.

Daarnaast heeft het Rijk een Masterplan Basisvaardigheden voor het onderwijs en is er financiering beschikbaar voor de Informatiepunten Digitale Overheid (IDO) van gemeenten.

Gemeenten zijn per 2021 tevens verantwoordelijk geworden voor de inburgering van statushouders. Dit proces omvat ook het leren van de Nederlandse taal om de participatie van deze groep in de samenleving te bevorderen. De gemeenten ontvangen hiervoor ook een uitkering van het Rijk.

Bibliotheken werken vanuit hun doelstellingen samen met gemeenten, scholen en (welzijns) organisaties. Ze organiseren een breed aanbod aan cursussen en hebben vaak speciale programma's voor mensen om te oefenen met basisvaardigheden. Deze kunnen ook betrekking hebben op bijvoorbeeld financiële vaardigheden. Het Rijk heeft in 2024 extra geld beschikbaar gesteld voor de uitbreiding en verbetering van bibliotheekvoorzieningen.

Cubiss Limburg, de provinciale ondersteuningsinstelling voor de openbare bibliotheken, helpt deze hun taken uit te voeren op belangrijke maatschappelijke thema's zoals de aanpak van laaggeletterdheid en verbetering van basisvaardigheden.

Vanuit de subsidieregeling Bibliotheek, Maatschappij en Laaggeletterdheid en amendement 52 is door de Provincie Limburg vanaf 2018 respectievelijk 2020 tevens een groot aantal lokale en regionale projecten ondersteund in de aanpak van laaggeletterdheid.

De basis voor goed kunnen lezen, schrijven en rekenen wordt echter gelegd in het gezin en op school. Daarom zijn investeringen in het onderwijs en in een kansrijke start voor alle kinderen ook belangrijk om laaggeletterdheid effectief te bestrijden. Hier is bij gemeenten en het Rijk steeds meer aandacht voor.

Tot slot is het voor alle (semi) overheden en commerciële instellingen zoals banken, belangrijk om begrijpelijk te communiceren. Het gebruik van eenvoudige taal en toegankelijke informatie zorgt ervoor dat meer mensen begrijpen wat er van hen wordt verwacht en hoe zij toegang kunnen krijgen tot voor hun essentiële diensten.

Laaggeletterdheid in Limburg

Limburg heeft een hoger percentage laaggeletterden dan het landelijke gemiddelde (12%) als je kijkt naar de beroepsbevolking. Met name de gemeenten Kerkrade (25%), Venlo (23%), Roermond (17%) en Heerlen (16%) scoren zeer slecht.²

Dit komt door een combinatie van diverse factoren zoals vergrijzing, economische achterstand en een relatief hoog aantal mensen met een migratieachtergrond. In Limburg werken bijvoorbeeld alleen al bijna 29.000 geregistreerde arbeidsmigranten (2024)³ en worden elk jaar woningen toegewezen aan vergunninghouders. In 2024 waren dat er bijna 2.300.

Daarnaast kijken wij met bezorgdheid naar de landelijke trend dat het aandeel zwakke lezers in het voortgezet tussen 2018 en 2022 is gestegen van 24% naar 33%.⁴ Dit zijn de laaggeletterden van de toekomst.

De aandacht voor het onderwerp is gelukkig ook in Limburg echter groot. In diverse samenwerkingen (huizen, akkoorden, bondgenootschappen) in Limburg werken lokale en regionale organisaties samen om mensen te helpen hun basisvaardigheden te ontwikkelen. Alleen al in de 68 Limburgse bibliotheeklocaties worden meer dan 18.000 activiteiten georganiseerd om de groep laaggeletterden te helpen.

Rol voor de Provincie Limburg

Op basis van bovenstaande beeld, de uitgangspunten van zowel het coalitieakkoord 'Elke Limburger Telt' (p. 37) als het beleidskader 'Samen Leven en Bestaanszekerheid' (p. 37) en onze gesprekken met strategische partners zijn de verdere maatregelen in dit aanvalsplan uitgewerkt. Daarnaast ligt er een dwarsverband met het beleidskader 'Werken aan een Toekomstbestendige Economie' 2024 – 2027. Vanuit dit kader zet de Provincie Limburg in op de basisvaardigheden van de beroepsbevolking. Hiermee willen we de positie op de arbeidsmarkt van deze groep versterken.

Er is, vanuit diverse organisaties en belangengroepen, al ontzettend veel en passend aanbod voor de brede doelgroep laaggeletterden. In dit complexe veld willen wij inspringen op de behoeften van het veld. We maken hierbij gebruik van bestaande systemen, zoals werkgevers en maatschappelijke organisaties, en bewezen instrumenten om zoveel mogelijk maatschappelijke impact te kunnen maken.

2 <https://geletterdheidinzicht.nl/dashboard>

3 Decisio, onderzoeksrapport 'Arbeidsmigranten in provincie Limburg'

4 <https://www.lezen.nl/nieuws/resultaten-pisa-2022-leesvaardigheid-nederlandse-jongeren-opnieuw-drastisch-gedaald/>

Naast een aantal brede, algemene acties kiezen we er hierbij voor om vanuit onze rol de samenwerking tussen maatschappelijke partners te verstevigen en om actief kennis te delen over bewezen effectieve interventies op het gebied van laaggeletterdheid. Het versterken van de positie van (jonge) kinderen en hun omgeving heeft daarbij onze bijzondere aandacht, vanuit het idee dat we juist bij deze generatie een trendbreuk mogelijk kunnen maken.

Aanvullend willen wij inzetten op de sociale integratie van inwoners met Nederlands als tweede taal, omdat deze groep een bijzondere positie heeft binnen de groep laaggeletterden en investeren in goede basisvaardigheden bijdraagt aan een volwaardige deelname aan de Limburgse samenleving.

Daarnaast leggen we de nadruk het faciliteren van ondersteunende netwerken om meer laaggeletterden te herkennen en door te verwijzen. Hier hebben alle groepen laaggeletterden, zoals ouderen en alleenstaanden, voordeel van. We zoeken hierbij ook de aansluiting met werkgevers en het onderwijs.

Laaggeletterdheid in Limburg

Probleembeschrijving

106.000
laaggeletterden

300.000
laagdigivaardigen

Kerkrade (25%)
Venlo (23%)
Roermond (17%)
Heerlen (16%)

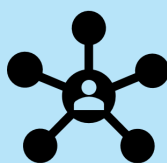

29.000
geregistreeerde arbeidsmigranten
2.300
vergunninghouders

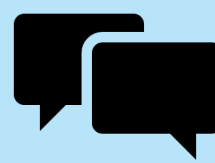
Geselecteerde doelgroepen

Jonge kinderen en gezinnen

Ondersteunende netwerken

Anderstaligen

Maatschappelijk effect

Betere kansen op
de arbeidsmarkt

Meer maatschappelijke
participatie

Betere financiële- en
gezondheidsvaardigheden

3. Algemene maatregelen

De Provincie Limburg zet een aantal maatregelen van algemene aard in voor de uitvoering van dit aanvalsplan. Deze maatregelen komen ten goede aan meerdere van de in het vorige hoofdstuk genoemde doelgroepen (jonge kinderen en gezinnen, inwoners met Nederlands als tweede taal en ondersteunende netwerken) of maken anderszins onderdeel uit van langer lopend beleid.

De Provincie Limburg zet de komende jaren daarom in op:

- Wij maken het lidmaatschap van de bibliotheek voor Limburgse minima als proef gratis zodat iedereen de kans heeft om te werken aan zijn of haar eigen lees- en taalvaardigheid;
- We spannen ons in om onze geschreven communicatie met behulp van ervaringsdeskundigen toegankelijker te maken voor mensen die moeite hebben met lezen en schrijven en stellen dit aanbod ook ter beschikking aan Limburgse gemeenten;
- We geven opdracht tot een grootschalige Limburgse communicatiecampagne om inwoners van jong tot oud te wijzen op de ondersteuningsmogelijkheden bij bibliotheken en andere partners die zich inzetten om laaggeletterdheid te verminderen. Hierbij betrekken we ook ervaringsdeskundigen;
- In 2025 organiseren wij samen met onze strategische partners een conferentie over het terugdringen en voorkomen van laaggeletterdheid;
- We blijven bewezen effectieve methoden, zoals de Bibliotheek op School en de Voorleesexpres, ondersteunen die de leesvaardigheid van Limburgers bevorderen, via onze subsidieregeling Bibliotheek, Maatschappij en Laaggeletterdheid 2025-2027;
- We ondersteunen Cubiss Limburg vanuit onze structurele wettelijke taak, zodat onze openbare bibliotheken met hun kennis en expertise worden versterkt op het gebied van laaggeletterdheid, een leven lang ontwikkelen en participatie in de informatiesamenleving.

4. Jonge kinderen en gezinnen

De basis voor lezen, schrijven en rekenen wordt gelegd als kinderen nog heel jong zijn. Daarom is het belangrijk dat kinderen al vroeg worden gestimuleerd met letters en cijfers. Niet alleen op school, maar zeker ook thuis.

Niet elk gezin kan daar op eigen kracht goed genoeg in voorzien, waardoor ouders met een achterstand deze vaak onbedoeld doorgeven aan hun eigen kinderen. Denk bijvoorbeeld aan gezinnen waar door een opeenstapeling van problemen geen ruimte of aandacht voor (voor)lezen is of gezinnen met een andere culturele achtergrond.

De Provincie Limburg wil deze keten doorbreken. Wij ondersteunen daarom niet alleen projecten die de ontwikkeling van kinderen rechtstreeks bevorderen, maar ook (preventieve) maatregelen die bijdragen aan het scheppen van een taalrijke omgeving thuis. Hierbij hebben we ook aandacht voor grootouders en anderen die bijdragen aan de opvoeding van een kind.

De Provincie Limburg zet de komende jaren daarom in op:

- We willen bewezen effectieve interventies voor jonge kinderen en gezinnen nog breder onder de aandacht brengen bij onze maatschappelijke partners om een grotere en minder kansrijke groep kinderen en hun ouders te bereiken;
- Om de taalontwikkeling van jongeren te bevorderen moeten we het leesplezier vergroten. Dat kan door jongeren te laten lezen over onderwerpen die zich dicht bij hun belevingswereld afspelen. Hier kunnen de Limburgse kinderkranten bij ondersteunen. Deze willen we beschikbaar maken voor meer jongeren;
- We nemen de ondersteuning voor de gezinsgerichte aanpak op het gebied van laaggeletterdheid nadrukkelijk op in onze subsidieregeling Bibliotheek, Maatschappij en Laaggeletterdheid;
- We hebben elk jaar aandacht voor de Week van Lezen en Schrijven en de Nationale Voorleesdagen om het belang van geletterdheid te benadrukken;

5. Inwoners met Nederlands als tweede taal

De groep mensen die op de een of andere manier langs de kant staat in onze samenleving, is ontzettend divers. Een groep die we hierbij volgens onze partners zeker niet mogen vergeten zijn nieuwkomers, zoals statushouders en arbeidsmigranten, voor wie Nederlands niet de eerste taal is (NT2). Zij wonen of werken in Limburg, maar kunnen hun Nederlandse burens of de leerkrachten van hun kinderen soms niet goed verstaan.

Het ontwikkelen van basisvaardigheden vergroot hun toegang tot werk, onderwijs en andere sociale voorzieningen zoals de zorg en sport. Samen met bijvoorbeeld gemeenten, bibliotheken en maatschappelijke organisaties willen we daarom ondersteuning bieden aan de specifieke behoeften van deze verschillende aandachtsgroepen op het gebied van taal. We vragen van werkgevers, zowel uitzendbureaus als inleners, om hierbij hun verantwoordelijkheid te nemen.

We versterken zo niet alleen de persoonlijke ontwikkeling van nieuwe Limburgers, maar investeren ook in de sociale samenhang tussen groepen en in wijken.

De Provincie Limburg zet de komende jaren daarom in op:

- We ondersteunen projecten die helpen om de zelfredzaamheid van nieuwkomers te vergroten door het leren van de Nederlandse taal te combineren met het leren van een vak.
- Statushouders zijn verplicht om in te burgeren. Daarnaast is het belangrijk dat zij oefenen met de taal, ervaring opdoen met werk en een sociaal netwerk opbouwen. Dit bevordert de sociale cohesie. Wij willen concepten die deze elementen combineren ondersteunen.
- Kinderen van arbeidsmigranten lopen een verhoogd risico op taalachterstanden en hebben soms moeite om te integreren. We gaan als onderdeel van de integrale aanpak arbeidsmigranten in gesprek met scholen om te kijken hoe we hier op kunnen inspelen.
- Taal is een belangrijke voorwaarde voor integratie, want sociale cohesie begint met het begrijpen van elkaar. Daarom onderzoeken we de mogelijkheden om vrijwilligers te ondersteunen die migranten helpen bij het leren van de Nederlandse taal.
- Uitzendbureaus en inleners hebben een verantwoordelijkheid om arbeidsmigranten de Nederlandse taal te laten leren. Werkgevers stimuleren wij om erkende taalcursussen onder werktijd kosteloos te faciliteren en daarvoor gebruik te maken van (inter)nationale subsidiemogelijkheden. Wij dragen bij aan dergelijke projecten van gemeenten waarin zij met werkgevers samenwerken.

6. Ondersteunende netwerken

We weten dat veel mensen die moeite hebben met lezen en schrijven daar niet voor uit durven komen. De een kan zich in het maatschappelijke verkeer goed redden omdat ze een partner heeft die helpt en de ander is bijvoorbeeld altijd net zijn bril vergeten als er iets gelezen moet worden.

Het is daarom belangrijk dat ook de netwerken om deze mensen heen, bijvoorbeeld in de zorg, bij welzijnsorganisaties en bij ouderen- en woningbouwverenigingen, weten waar zij een laaggeletterde aan kunnen herkennen. De Provincie Limburg wil hier cursussen voor ter beschikking stellen en meer mensen bewust maken van hoe lastig het is om laaggeletterd te zijn.

Daarnaast willen wij, vanuit het beleidskader 'Werken aan een Toekomstbestendige Economie' 2024 -2027 een bijdrage leveren aan het terugdringen van laaggeletterdheid in de vorm van het versterken van basisvaardigheden van kwetsbare werknemers.

Samen zorgen we ervoor dat meer mensen de weg naar hulp weten te vinden en doorbreken we het sociale isolement van laaggeletterden.

De Provincie Limburg zet de komende jaren daarom in op:

- We stimuleren de deskundigheidsbevordering van iedereen die in zijn werk en/of organisatie te maken krijgt met mensen met een taalachterstand en wijzen hen op de trainingen die hiervoor beschikbaar zijn;
- We verkennen hoe we taal ook inclusiever kunnen maken voor doelgroepen, zoals mensen met een licht verstandelijke beperking, voor wie het B1-niveau nog te veel moeilijkheden heeft;
- Wij wijzen werkgevers en het onderwijs op de beschikbare subsidiemogelijkheden en materialen die hen stimuleren aan de slag te gaan met het versterken van de basisvaardigheden van hun werknemers en studenten. Hierbij hebben we vanuit dit aanvalsplan bijzondere aandacht voor de doelgroep MBO leerlingen;
- We ondersteunen via de subsidieregeling voor onze sociale basisinfrastructuur maatschappelijke organisaties die zich inzetten tegen laaggeletterdheid, omdat hun kennis en ervaring essentieel zijn om onze maatschappij beter in te richten voor mensen die moeite hebben met lezen of schrijven;
- We ondersteunen via de provinciale aanpak op het gebied van leefbaarheid burgers en organisaties die binnen hun eigen wijk een initiatief willen opzetten om laaggeletterdheid te signaleren of te verlichten;
- Vanuit het beleidskader 'Werken aan een Toekomstbestendige Economie' 2024 - 2027 wordt uitvoering gegeven aan motie 3060 Berghorst c.s. inzake LLO Collectief Laagopgeleiden en Laaggeletterden. In samenwerking met de drie Limburgse arbeidsmarktregio's wordt in 2025 verkend op welke manier een succesvolle aanvraag kan worden gedaan bij het Leven Lang Ontwikkelen Collectief van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

7. Verantwoording

Financiële middelen

In paragraaf 9.2. van het beleidskader 'Samenleven en Bestaanszekerheid' (p. 54) vindt u een eerste indicatieve verdeling van de programmareserve. Op basis van deze verdeling is er voor de periode 2024–2027 € 4 miljoen beschikbaar voor het terugdringen van armoede en laaggeletterdheid.

Bij de behandeling van de begroting voor 2025 heeft u hiervoor reeds € 1.5 miljoen vrijgemaakt. Deze middelen worden in 2025 ingezet voor de uitvoering van het actieplan armoede en het aanvalsplan laaggeletterdheid en digitale vaardigheden. Een klein gedeelte van dit budget wordt ingezet als procesmiddelen voor onder andere de organisatie van de in deze plannen benoemde conferenties.

Wij maken daarnaast gebruik van de doorlopende subsidieregeling Bibliotheek, Maatschappij en Laaggeletterdheid. Hieronder vindt u het jaarlijks subsidieplafond van deze regeling.

Subsidieregeling	Subsidieplafond
Bibliotheek, Maatschappij en Laaggeletterdheid	€ 402.500

Voor uitvoering van het hoofdstuk 'Een gezonde arbeidsmarkt' van het beleidskader 'Werken aan een toekomstbestendige economie' is € 10 miljoen beschikbaar. Hiervan is € 3 miljoen gereserveerd voor de uitvoering van de actielijn 5.2.2. 'Toekomstbestendige en wendbare beroepsbevolking'. In deze actielijn is er aandacht voor de basisvaardigheden van de beroepsbevolking. Hieronder valt ook de uitwerking van motie 3060.

Maatschappelijke effecten

De volgende concrete resultaten zijn gekoppeld aan de maatschappelijke opgave om de laaggeletterdheid in Limburg terug te dringen:

- Door de brede sociale basisinfrastructuur worden 5% meer laaggeletterden en laagdigitaalvaardigen geholpen.
- Tenminste 30 projecten in uitvoering op het gebied van armoede en laaggeletterdheid.

Het aanvalsplan laaggeletterdheid geeft invulling aan diverse indicatoren op verschillende niveaus. U zult over de uitvoering van dit aanvalsplan worden geïnformeerd via de reguliere Planning & Control cyclus. Hierbij rapporten wij conform het beleidskader 'Samen Leven en Bestaanszekerheid' over de volgende indicatoren:

Maatschappelijke Opgave
Percentage Limburgers dat laaggeletterd is
Doelstelling
- Aantal laaggeletterde Limburgers dat herkend en bereikt is en effectieve ondersteuning heeft gekregen - Aantal laagdigivaaardige Limburgers dat herkend en bereikt is en effectieve ondersteuning heeft gekregen
Resultaten
- Percentage Limburgse laaggeletterden, laagdigivaaardigen en mensen in armoede die geholpen worden door middel van de sociale basisinfrastructuur - Aantal projecten dat in uitvoering is op het gebied van armoede en laaggeletterdheid

De indicatoren op het doelstelling- en het resultateniveau zijn nog in ontwikkeling. De databronnen op basis waarvan de indicatoren gemonitord worden dienen nog vastgesteld te worden. Deze uitwerking is voorzien in Q1 2025.

Voor het beleidskader ‘Werken aan een Toekomstbestendige Economie’ 2024-2027 rapporteren we over de volgende doelstelling en resultaten:

Maatschappelijke Opgave
Een veerkrachtige, toekomstbestendige en wendbare Limburgse economie, met stevige ambities als het gaat om slimme en duurzame innovaties.
Doelstelling
- In 2027 is er een Leven Lang Ontwikkelen infrastructuur die de inwoners van Limburg in staat stelt om hun kennis en vaardigheden op peil te houden. - In 2027 werken onderwijs, bedrijfsleven en overheid samen aan de kritische factor human capital bij het doen slagen van de transities
Resultaten
- In 2027 is er een provinciale infrastructuur voor Leven Lang Ontwikkelen, gericht op de Limburgse beroepsbevolking en werkgevers. - In 2027 realiseren we 4 arbeidsmarkt- en onderwijsprojecten binnen Rijks- of Europese regelingen.

Dit is een uitgave van de Provincie Limburg.

December 2024 | 2408 428

Provincie Limburg
 Limburglaan 10, 6229 GA Maastricht
 Postbus 5700, 6202 MA Maastricht
 +31 (0)43 389 99 99, postbus@prvlimburg.nl

www.limburg.nl

